

stopanju stanovskih zadev, primerno odškodnino iz rezervnega fonda.

Obrambeni odsek sme v slučaju potrebe najeti posebnega pravnega zastopnika.

Kdaj se ne povrnejo stroški:

a) Pri tožbah zaradi razžaljenja časti. Če je bil pa član žaljen kot uradna oseba, ali v zvezi s svojo službo, potem ima pravico do odškodnine.

b) Ako je tožen zaradi telesnega kaznovanja otrok.

Ako se izkaže, da je ovadba neresnična, potem ima dotičnik pravico do odškodnine, če ni upanja, da bi mu jo dala stranka sama.

V vseh tu navedenih slučajih določa obrambeni odsek ali in v koliko se povrnejo stroški.

c) Ako se tožari član brez vednosti obrambnega odseka ali proti volji tega, ali če brez dovoljenja istega odstopi od tožbe in se poravnava.

Izguba pravnega varstva:

Neresničen, pretvarjen opis pravnega slučajja, kakortudi prikrivanje važnih okolnosti, odveže obrambeni odsek vsakršne obveznosti.

Ako označi pritožnik svojo ulogo kot zaupno, je častna dolžnost obrambnega odseka isto varovati.

Kdor želi pravne pomoči pri obrambnem odseku mora vložiti pismo prošnje potom predsednika svojega učit. društva. V izrednih slučajih zadostuje ustnen opis.

Vsi dopisi za obrambni odsek naj se pošiljajo na upravnništvo „Učit. Tov.“ v Ljubljani, s pripombo: za obrambni odsek.

Jovan P. Jovanović,

učitelj v Kragujevacu, v drugem največjem mestu Srbije, je bil 10. t. m. izvoljen za župana z 889 glasovi. Zmagal je na radikalnem programu proti trem nasprotnim strankam. Jovan Jovanović je naš dober prijatelj, ki se je udeležil že mnogih naših zborovanj in s svojim listom „Prosveto“ seznanil srbsko javnost s delom in naporom, z bojem in z uspehi slovenskega naprednega učiteljstva. Na časti, ki mu jo je naklonilo zavedno srbsko ljudstvo, vrlemu prijatelju in tovarišu od srca čestitamo!

Kultura v Bosni.

V Bosni je bilo 1906. leta 354 ljudskih šol z 801 učitelji; v Srbiji, ki ima le malo več prebivalcev, pa je bilo istega leta 1271 ljudskih šol z 2375 učitelji. Srednje šole so v Bosni 4, na Srbskem jih je 24 in 1 univerza.

Znani fanatik škof Stadler v Sarajevu je pred leti napravil z Dunaja v Sarajevo nunski red, ki se imenuje „Hčere božje ljubezni“. Te „Hčere božje ljubezni“ so ustanovile v Sarajevu višjo dekliško šolo s popolnoma nemškimi značajem. Vsi predmeti se poučujejo v nemščini razen hrvaškega jezika, ki so mu milostno tudi priznale nekaj ur. Srečna Bosna, čakajo te še lepi nemškutarski časi!

Oklic!

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Branimo svoj stan, sebe in svoje družine! Pride dan maščevanja, cenjene tovarišice in dragi tovariši. Vsaka žrtev učiteljstva bo drago plačana. Ne bo se pa učiteljstvo zneslo nad ubogim ljudstvom, ker ljudstvo je zapeljano, ono je nahujskano s pomočjo sirenskih glasov in s pomočjo tiranstva od deželnih vladajočih demagogov. Toda tudi nad temi se ne bode zneslo učiteljstvo, ker maščevanje ni naš namen, ampak ubila jih bodo njih dejanja, njih v nebo kričeča dejanja. Sram jih bo lastnih dejanj, sram jih bo lastnega početja, sram jih bo pred svetom in javnost jih bo sodila...

Dovolj je grozodejstev, dovolj gnusa, dovolj preganjanja in krivičnih imenovanj, dragi tovariši! Očrtali smo vam „Sistem“,* znane so vam razmere in časi, ki so zavladali za pošteno napredno učiteljstvo. Gnus odseva iz vsega, toda javnost niti ne pojmi vseh grozodejstev, ker se prikrivajo in ostanejo tajna. Podrobni slučaj! Vse, vse mora priti na dan. Če jih ni sram v tako široki meji započeti svoje nemoralne namene, naj jih tudi ne bode sram javne kritike. Vsi podrobni slučaji

* Glej „Učit. Tov.“ št. 13 t. 1.

hujskanja zoper učiteljstvo morajo na dan in bodisi to po časopisih, bodisi s prižnice, bodisi pred šolskimi otroci ali od katerekoli strani, bodisi to na shodih, bodisi to kjerkoli. Vsi podrobni slučajji denuncijantstva proti učiteljstvu morajo na dan. Vsi podrobni slučajji krivičnega preganjanja učiteljstva morajo na dan. Vsi pregreški proti vzgoji od naših demoralizatorjev morajo na dan. Vse, vse mora priti na dan!

Komurkoli je znan tudi najmanjši slučaj, naj ga natančno opiše. Ne podcenjujte slučajev, ne bodite malomarni, ker vsak najmanjši slučaj pripomore k popolnosti stvari. Ne zanašajmo se drug na drugega. Tudi slučajje, ki so se že obravnavali v časopisih, naj se še enkrat natančno opišejo, akoprav je že več časa od tega, kar se je dogodilo. Imena piscev in krajev ostanejo tajna. Vse dopise je pošiljati na naslov: „Upravištvo „Učit. Tovariša“ Ljubljana“ s pripombo „za obrambni odsek“.

Branili se bomo sami, ker nas v to poklicani faktorji nečejo braniti!

Obrambni odsek.

Moj odgovor.*)

Napisala Marica Gregoričeva.

(Konec.)

Dom, da mu olajša skrbi, da zasije sreča v soprogovem obrazu, ko se povrne v krožek svoje družinice. Le kjer manjka gospodinjiniga očesa, le kjer pogrešajo otroci svoje mamice, le kjer ne dobi soprog svoje žene, le tamkaj je beda, nevolja, stiska. Naj je njena mesečina tudi znatna, se ji ne izplača ostavljati doma in otrok ter si najemati nadomestovalke, ki zahteva poleg okroglice mezde temeljito hrano in vsestransko opiljeno udobnost. Ne, jaz ne mislim, kakor me sodi neka tovarišica, da mora biti blaginja vir zakonske sreče. Ali nekaj je neobhodno potrebno in koristno. To je sorodnost duha, primerno dušno stališče, podobna izobrazba obeh zakoncev. Pomanjkljivost denarnih sredstev nas bo — ako jo zapazimo prekasno — vznemirjala in nam nevoljila zakonske dni, ali pomanjkljivost dušnega ravnotežja pri lastnem soprogu nam utegne streti življenje. Zato ugovarjam tudi oni kolegini, ki trdi, da se učiteljica ne poroča s človekom, ki je v omiki nizko pod njo, oziroma ga ona nadkriljuje v izobrazbi.

O, joj! In pa še obilica jih je! — Porocje se neke z neotesanim krčmarjem ali ozkosrčnim rokodelcem. In porocje se neke še slabše. Evo najnovejšega primera. Izprehajala sem se večerjati po morskem obali ob plavžih. In tedaj sem stopala mimo ubogih, trudnih in v vrečaste hlače zavitih težakov, ki so sedeli po premogovih nasipih, prevrnjenih sodih ali nakopičenih gruclah rjatega železja. Obedovali so, dočim so njih žene, čepeče kraj njih, čakale, kdaj se izprazni tisti kositeri vrček. Čemu to omenjam? No, le zato, ker je bila ena izmed tistih siromaških žensk — bivša goriška učiteljica! — Vseh teh primerov bi seveda ne navajala; ko bi me ne izzivala neka mojih nasprotnic, češ, take učiteljice ne obstajajo.

Obstajajo, obstajajo in bodo še obstajale in še bolj in tem rajše, ako bi smele učiteljicam tudi po poroki. Sicer je v meni par molekulov socialističnega ognja ter se tuintam divim Marksovim načelom, toda vendar ne morem prikriti, da sličnih porok s toli različno dušno sestavino ne odobravam.

Tukaj na Tržaškem je nad nami le redek slučaj, da se učiteljica poroči z učiteljem. Če se poroči, kaj pa da je drugo, ko pristna ljubezna. Naši občinski učitelji pa imajo že toliko dobro plačo, da si lahko privoščijo tak luksuz kakor je žena, ne da bi morali apelirati na ženin postranski zaslužek. Drugod je ta slučaj pogostejši z drugega razloga. Porocje pa se morda najčešče iz hrepenjenja po družbi. Tovariš in tovarišica služujeta oba na isti šoli ali eden blizu drugega. Pogrešata inteligentne družbine in časih potrebne hrupne zabave, pa si postaneta drug drugemu neobhodno potrebna in edino razvedrilo. Naravno je, da se njuni duši spojita in izjedinita. In bodisi, da zaradi premogočne ljubavi do šole

* Rokopis tega drugega dela odgovora tov. Gregoričeve smo poslali v tiskarno dne 23. marca. Pismo pa je dospelo v tiskarno šele 14. t. m., kar je razvidno iz poštne pečatov na zavitku. Kod je pismo toliko časa hodilo, to tudi vedo samo bogovi. Poskrbeli bomo, da v bodoče preprečimo take nepravilike. Tudi v tem pogledu hočemo red.

Uredn.

ali iz velike požrtvovalnosti do moža, bodisi iz prozaične potrebe — učiteljice ona dalje. Vse to je docela umevno!

Me tržaške obč. učiteljice pa imamo marsikaj, kar nam odnaša neprijetne misli. Zabave, koncerti, gledališče, knjige, itd. Eno zanimlje to, drugo mika ono. Gotovo pa je, da se trž. učiteljice v enem samem mesecu bolj raztresemo ko druge oddaljenke v enem semestru.

Združeno s tem raztresenjem pa se nehotoma pojavlja stremljenje po tem in onem; z mislijo na zakon pa se marsikatera izmed nas tesno sprijemlje gesla: Ali on... ali nihče! — Z zamaknenjem na svoj ideal nam potekajo leta apatično ali brezskrbno. Tista pa, ki je toli jaka, da se iztrga iz objema jeitične sentimentalnosti in zlatonitih iluzij, si misli: ker ni „on“, naj je vsaj situiran! Seveda mi ta človek, ki mu žrtvujem vso svojo prostost, samostojnost in neodvisnost, ne sme biti ne zopern ne obsovažen niti docela indiferenten, zato ne opažam z družitvijo z njim nikake prostitucije, kakršno navaja neka nasprotovalka. V slučaju poroke z dobro situiranim človekom mi torej ni ne potrebno ne človekoljubno, da jemljem zaslužek mlajši čili moči. Ravno tako malo mi pa je treba nadaljnega službovanja, ako prihaja v poštev tista strastna, nesebična, opajajoča in požrtvovalna ljubezna. Saj se spojim z njegovim življenjem, kakor ga zadovoljuje njegove razmere, ne da moram prepuščati svoje dece tujim rokam in tuji oblasti.

S komerkoli se poročim — govorim vedno le o poroki z izobražencem — bi si umela urediti svoje življenje tako, da bi mi življenje potekalo brez težav in križev, čeravno bi ne učiteljvala. Ona, ki tega ne ume, pa ne bo niti s svojo dosluženo mesečnino pretvorila soprogu domačega ognjišča v sijajen kiosk. Sree, razum, in trdna volja! Le to ima pri meni svojo ceno, čeravno mi neznana nasprotovalka podtika klepanje po neljubezni in bogatem zakonu, češ, da računam pred poroko. Seveda! Kej za tolik korak nikakega pomisleka? E, dragice, saj nimamo več poetičnih 17 let in nehotoma in nevedoma ne ljubimo le s sree, ampak tudi z razumom. Vsaj tukaj na Tržaškem nas je mnogo takih, ki si prizadevamo, da se pospemo vedno višje, ne pa narzvdol. Financionalno stališče tržaških občinskih, oziroma mestnih učiteljic ni tako neugodno ko drugod. Zato mislim, da one, ki imajo jedva 150 K mesečnine, kakor one, ki imamo nad 200 K, lahko brez očitanja dvakrat preudarimo, s kom se zavežemo za vse življenje.

Ena izmed cenjenih nasprotovalk pa je prav klavirno zajavkala, češ, da se več ne čudi, ako ženska, ki se ne poroči, zaide s pota uravnosti in morale. Gorski tovarišici svetujem, naj prečita že enkrat oni moj stavek, kjer govorim o raztresenosti; razentega pa naj ve, da so vsaj tu na jugu tudi take ženske, ki se umejo premagovati in ugonabljeti v sebi vzkipevajočo kri, pa naj je to premagovanje hudomušna kaprica, korenjaška trma ali neomamljiv značaj. No, ako je zakon potreben kakor moralna opora, naj se pa poroči!

Kdo jo oteguje od zakonskih ceremonij? Glede poroke same na sebi smo si vendar docela složne, tako da se celo takoj lahko druga drugo vabimo k svatbi. Ali učiteljicvanje po poroki, to mora biti nam Tržačankam ob spominu na odpravnino, ako korenito vse preresetamo, je popolnem nepotrebno toliko za one, ki šole ne čislajo, kolikor za one, ki jo cenijo nad vse ostalo. Ne morem tudi zamolčati, da so posamezne nasprotnice ne samo marsikaj krijo umele v mojem referatu, marveč mi celo nekaj takega podtaknile, česar sploh niti zabeležila nisem. Ne vem, je li to nehotna napaka, kakršna se dogaja pri učeči se mladini, ki si časih napačno tolmači ta in oni stavek zaradi svojega nepovoljno prostranega dušnega gradiva, ali pa je to namenoma zlobno zasukanje posameznih odlomkov. Nasprotno so me neke tako skicirale, da se me drugače ne more neznanec predstavljati, ko trdosrčno in naduto žensko. A to le zato, ker sem se osmelila izraziti svoje naziranje v prilog šoli in v prilog sovrstnicam z neprestano mislijo na dom in družino. Neke tovarišice pa so mi hotele z nasprotovanjem le opravičiti lastno zakonsko razmerje, dočim jim jaz nisem niti izdaleka nameravala zatrobiti fanfare morebitnih težav in neslutnih nepravil. Mnoge pa so se mi pokazale le primitivne naivnice. Le tem niti ne zamerim. Itak bodo po nekaj letih zardevale, ako jim dospo

njih dosedanji spisi pred oči; zardevale bodo zaradi napačnih zaključkov in kasnem prepričanju, da so pisale svoje ugovore še ob času, ko niso imele smisla o polemiki.

Ker se v prvem poročilu dotikam slučajja, ko bi slabo razpoložena poročena učiteljica neugodno vplivala na šolo, mi neka nasprotnica očita, češ, saj so tudi neomožene lahko bolehn. To je kaj drugega! Jaz sem mislila namreč na one slabosti, ki jih neomožene ne občuti mo, pač pa se glede njih pritožujejo poročene. Mislila sem torej na one slabosti, ki baje tako prevladajo ženski organizem, da se vrši vsaj ob dobi nosečnosti močan preobrat mišljenja in čustvovanja.

Nekje sem pač omenila, da bi marsikdo poročil učiteljico zaradi njene službe, zato, mi neka tovarišica, — domišljajoč si, da izreče kako duhovitost postavlja za ščit vse one, ki so bogate, češ, ali naj dajo le-te denar v dobrodelne namene? To je primera! Navzlic temu jo sprejemem za hipoteko svojemu ponosu in odvrčam: Kajpada! Bogatinke ne morejo pridušeno, samozavestno in prisežno vzklikniti: Vzel me je iz pristne vdanosti! — One smejo v to le upati. A to njih upanje je lahko zeleno, saj soprog, ki je deležen njih bogastva, bo pač toli oprezen in takten, da ji ne bo kazal svojstev neljubezni.

Oni, ki mi poudarja, da pozna mati temeljiteje učenčovo dušo, rečem: Kako naj pozna taka mati otroško dušo, ko se vendar bavi z otrokom le služkinja? Temeljiteje bo spoznala razvoj njegovega telesa, nikakor pa njegove duše, dokler ga prepušča tuji volji. Uspehi šole ostanejo torej kvečjemu enaki, nič boljši; učiteljica utegne ostati kvečjemu ista ko pred poroko; njen dom pa, premotrivajoč ga le s površnim pogledom, bo zaslužil vedno svoj Christe eleison!

Končno se mi neka čudi, da zametujem enakopravnost z moškimi. No, za tisto dvo-umljivo svobodo, ki jo utegnemo uživati z uvedenjem zakona, ne opažam nikake enakopravnosti, marveč le sopomoč možu. Zato ponavljam k zaključku: Ako sem se in bi se morala še nadalje boriti proti učiteljevanju po poroki, bi se iz lastnega nagiba protivila z vsemi silami, ker sem in ostanem prepričanja, da je skaljen hišni dobrobit, ako prepušča gospodinja, soproga, mati svoj dom tujim rokam.

Oklenjena s svojimi somišljenicami pa bi se kakor trž. občinska učiteljica protivila usiljivemu učiteljevanju po poroki iz tehtnega razloga, ker nam z njim odpade dosedanja znatna odpravnina.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj priredi, kakor je bilo že v zadnji štev. objavljeno, dne 5. majnika t. l. izlet v Št. Jur ob južni železnici, ter praznuje ob tej priliki svojo 40letnico.

Tudi Učiteljsko društvo za laški okraj je že sklenilo, da ta dan korporativno izleti v Št. Jur.

Vabimo k temu izletu in slavnostnemu zborovanju še druga bratska društva, oziroma cenjene tovariše in tovarišice, kakor tudi prijatelje in prijateljice učiteljstva in šole.

Vzpored.

A) Točno ob pol enajstih društveno zborovanje v novi šolski palači z nastopnim dnevnim redom:

1. Pozdrav.
2. Zapisnik.
3. Društvene zadeve.
4. Stiriideset let društvenega življenja. Govori Franc Brinar.
5. Predlogi.

B) Banket.

Opomba: a) Društveno zborovanje se vrši ob vsakem vremenu. b) K banketu naj se blagovoli prijaviti vsakdo tovarišu Antonu Sivka, nadučit. v Št. Jurju.

c) Udeleženci iz Savinjske doline naj blagovoli vporabiti zjutrajnji vlak. Nazaj se Savinčanje peljemo z vlakom do Celja, od tam pa na skupnem vozu. Kdor se želi peljati na skupnem vozu, naj se vsaj en dan pred izletom prijavi podpisnemu, da ve potrebno oskrbeti.

Torej dne 5. majnika vsi v Št. Jur! To naj bo velik učiteljski praznik!

V imenu Učiteljskega društva za celjski okraj prijazno vabi Franc Brinar, t. č. predsednik.

Šentlensartsko učiteljsko društvo zboruje dne 1. majnika t. l. ob pol 11. uri dopoldne pri Sv. Trojici v Slov. goricah s sledečim vzporedom:

1. Zapisnik o zadnjem zborovanju.
2. Dopisi.